(4) चित्रं यथाऽऽश्रयमृते स्थाण्वादिभ्यो यथा छाया ।
तद्विद्विनाऽविशेषैस्तिष्ठिति न निराश्रयं लिङ्गम् ।।

(5) वत्सविवृद्धिनिमित्तं क्षीरस्य यथा प्रवृत्तिरज्ञस्य ।
पुरुषविमोक्षनिमित्तं तथा प्रवृत्ति: प्रधानस्य ।।

(6) सम्यग्ज्ञानाधिगमात् धर्मादीनामकारणप्राप्तौ ।
तिष्ठति संस्कारवशात् चक्रभ्रमिवद्धृतशरीर: ।।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** પર ટૂંકનોંધ લખો : **8**

Write short notes on any **two** of the following :

(1) त्रिगुणा:

(2) सृष्टिविकास:

(3) पुरुषबहुत्वम्

(4) सत्कार्यवाद

4. सांख्यकारिका ને આધારે 'प्रकृति' નું સ્વરૂપ અને તેનાં કાર્યોનું વર્ણન કરો. **10**

Describe the nature and functions of the प्रकृति on the base of सांख्यकारिका.

અથવા/OR

सांख्यकारिकाના આધારે मोक्ष નું સ્વરૂપ સિદ્ધ કરો.

Justify the concept of मोक्ष based on सांख्यकारिका.

5. ભાષ્યકાર શ્રી શંકરાચાર્યજીના જીવન-સમય અને કવન અંગે વિસ્તૃત નોંધ લખો. **10**

Write a detail note on commentator Shree शङ्कराचार्य Life and Creations.

અથવા/OR

सांख्यदर्शनના ઉદ્ભવ અને વિકાસ અંગે વિસ્તૃત નોંધ લખો.

Write a detail note on the origin and progress of सांख्यदर्शन.

---

(4) अत्राभिधीयते - न, कर्म-ब्रह्मविद्याफलयोवैलक्षण्यात् । शारीरं वाचिकं मानसं च कर्म श्रुतिस्मृतिसिद्धं धर्माख्यं, यद्विषया जिज्ञासा 'अथातो धर्म जिज्ञासा' (जै.सू. 1-1-1) इति सूत्रिता:, अधर्मोऽपि हिंसादिप्रतिषेधचोदनालक्षणत्वाज्जिज्ञास्य: परिहाराय । तयोश्चोदनालक्षणयोरर्थानर्थयोधर्मा धर्मयो: फले प्रत्यक्षे सुख दु:खे शरीरवाङ्मनो भिरेवोपभुज्यमाने विषयेन्द्रियसंयोगजन्ये ब्रह्मादिषु स्थावरान्तेषु प्रसिद्धे । मनुष्यत्वादारभ्य ब्रह्मान्तेषु देहवत्सु सुखतारतम्यमनुश्रुयते ।

2. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** પર સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો : **8**

Write critical note on any **one** of the following :

(1) अध्यास:

(2) साधनचतुष्टयम्

(3) सूत्र-अधिकरण-भाष्य

(B) ब्रह्मसूत्र-शाङ्करभाष्य અનુસાર 'अथातो ब्रह्मजिज्ञासा सूत्र' વિશે વિસ્તારથી નોંધ લખો. **10**

Write detailed notes on the 'अथातो ब्रह्मजिज्ञासा सूत्र' according to the ब्रह्मसूत्र-शाङ्करभाष्य

અથવા/OR

ब्रह्मसूत्र-शाङ्करभाष्य અનુસાર शास्त्रयोनित्वात् सूत्र વિસ્તારથી સમજાવો.

Explain detailed the शास्त्रयोनित्वात् सूत्र according to the ब्रह्मसूत्र-शाङ्करभाष्य.

3. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે **ત્રણ** કારિકાઓ સમજાવો : **12**

Explain any **three** Kārikās of the following :

(1) दु:खत्रयाभिधाताज्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ ।
दृष्टे साऽपार्था चेत् नैकान्ताऽत्यन्ततोऽभावात् ।।

(2) सङ्घातपरार्थत्वात् त्रिगुणादि विपर्ययादधिष्ठानात् ।
पुरुषोऽस्ति भोक्तृभावात्कैवल्यार्थप्रवृत्तेश्च ।।

(3) अन्त:करणं त्रिविधं दशधा बाह्यं त्रयस्य विषयाख्यम् ।
साम्प्रतकालं बाह्यं त्रिकालमाभ्यन्तरं करणम् ।।

Seat No. : _______________

AD-131

April-2015

T.Y.B.A., (Annual Pattern)

Sanskrit : Paper-VII

ब्रह्मसूत्र-चतु:सूत्री / सांख्यकारिका

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 70**

સૂચના : પ્રશ્નપત્રમાં છાપેલો પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીના હાંસીયામાં લખો.

Instruction : Write the same question number in the margin of the answer-book as it is printed on the question paper.

1. નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** ગદ્યખંડોનું હાર્દ આપી સમજાવો : **12**

Explain clearly giving context the purpose of any **two** of the following passages :

(1) कथं पुन: प्रत्यगात्मन्यविषयेऽध्यासो विषयतद्धर्माणाम् ? सर्वो हि पुरोऽवस्थिते विषये विषयान्तर-मध्यस्यति, युष्मत्प्रत्ययापेतस्य च प्रत्यगात्मनोऽविषयत्वं ब्रवीषि ? उच्यतेन तावदयमेकान्तेनाविषय:, अस्मत्प्रत्ययविषयत्वात्, अपरोक्षत्वाच्च प्रत्यगात्मप्रसिद्धे: । न चायमस्ति नियम: – पुरोऽवस्थित एव विषये विषयान्तरमध्यसितव्यमिति, अप्रत्यक्षेऽपिह्याकाशे बालास्तलमलिनताद्यध्यस्यन्ति । एवमविरुद्ध: प्रत्यगात्मन्यप्यनात्माध्यास: ।

(2) तत्पुनर्ब्रह्म प्रसिद्धमप्रसिद्धं वा स्यात् । यदि प्रसिद्धं, न जिज्ञासितव्यम् । अथाऽप्रसिद्धं नैव शक्यं जिज्ञासितुमिति । उच्यते-अस्ति तावद्ब्रह्म नित्यशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावं, सर्वज्ञं, सर्वशक्तिममन्वितम्, ब्रह्मशब्दस्य हि व्युत्पाद्यमानस्य नित्यशुद्धत्वादयोऽर्था: प्रतीयन्ते, बृहतेर्धातोरर्थानुगमात् । सर्वस्यात्मत्वाच्च ब्रह्मास्तित्वप्रसिद्ध: । सर्वो ह्यात्मास्तित्वं प्रत्येति, नाहमस्मीति प्रतीयात् । आत्मा-च ब्रह्म ।

(3) न, वेदान्तवाक्य कुसुमग्रथनार्थत्वात्सूत्राणाम् । वेदान्तवाक्यानि हि सूत्रैरुदाहृत्य विचार्यन्ते । वाक्यार्थ विचारणाध्यवसाननिर्वृत्ता । सत्सु तु वेदान्तवाक्येषु जगतो जन्मादिकारणवादिषु तदर्थग्रहणदार्ढ्यायानुमानमपि वेदान्तवाक्याविरोधि प्रमाणं भवन्न निवार्यते, श्रुत्यैव च सहायत्वेन तर्कस्याभ्युपेतत्वात् । तथा हि - 'श्रोतव्यो मन्तव्य:' (बृह. 2-4-5) इति श्रुति: 'पण्डितो मेधावी गन्धारानेवो पसंपद्येतैवमेवेहाचार्यवान्पुरुषो वेद' (छान्दो. 6-14-2) इति च पुरुष बुद्धि साहाय्यमात्मनो दर्शयति ।